

เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำเสนอนโยบายยาเสพติดที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย (Thailand's Drug Policy Revisited)

หลักการและเหตุผล

ปัญหายาเสพติดถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่และเรื้อรังของประเทศไทยที่ส่งผลสืบเนื่องให้เกิดปัญหาในกระบวนการยุติธรรมหลากหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคดีล้นศาลและนักโทษล้นคุก อันสังเกตได้จากปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นและสัดส่วนผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลทางสถิติ นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ จนถึงปัจจุบัน พบว่าปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นและจำนวนผู้ต้องขังจากความผิดภายใต้พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับความผิดภายใต้กฎหมายอื่น ๆ และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ในปี ๒๕๕๖ ปริมาณคดีพ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้น สูงถึงกว่าร้อยละ ๕๐ ของปริมาณคดีทั้งหมด และจากการสำรวจทุกปีพบว่ามีจำนวนคดีเมแทมเฟตามีนมากที่สุด เมื่อเทียบกับยาเสพติดประเภทอื่น ขณะเดียวกัน จำนวนผู้ต้องขังคดียาเสพติดได้เพิ่มสูงขึ้นทุกปี จากการสำรวจ ในปี ๒๕๕๑ ผู้ต้องขังคดียาเสพติดมีสัดส่วนกว่าร้อยละ ๕๐ ของผู้ต้องขังทั้งหมด ปี ๒๕๕๕ กว่าร้อยละ ๖๐ และล่าสุดในปี ๒๕๕๘ สูงถึงกว่าร้อยละ ๗๐ นอกจากนี้ รัฐยังทุ่มงบประมาณจำนวนมากเพื่อจัดการกับปัญหายาเสพติด ในตลอดช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา งบประมาณของรัฐที่จัดสรรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปราม และบำบัดผู้ติดยาเสพติดในแต่ละปีสูงถึง ๔,๐๐๐ ล้านบาท ถึง ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท โดยตลอดช่วงปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙ งบประมาณด้านยาเสพติดโดยเฉลี่ยต่อปีมีจำนวนสูงถึงกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท สำหรับกรมราชทัณฑ์ งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้เพื่อดูแลผู้ต้องขังสูงถึงร้อยละ ๕๐ ของงบประมาณทั้งหมดของกระทรวงยุติธรรม ขณะที่ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยไม่มีแนวโน้มจะเป็นไปในทางที่ดีขึ้น จึงเริ่มมีการตั้งคำถามว่า ถึงเวลาหรือยังที่เราจะเปลี่ยนแนวทางการจัดการกับปัญหายาเสพติดในประเทศไทย

ปัญหายาเสพติดถือได้ว่าเป็นปัญหาระดับชาติที่นอกจากจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมแล้วยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพและการดำรงชีวิต รัฐบาลเองก็ได้ยกให้การแก้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ค่อนข้างมากกว่าการดำเนินการที่ผ่านมาซึ่งขาดการบูรณาการ งานส่วนใหญ่เน้นการปราบปรามมากกว่าการป้องกันและการบำบัด อีกทั้งแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสพยาังมีความเข้มงวดและรุนแรงอยู่มาก ทำให้ผู้เสพยาจำนวนมากต้องถูกลงโทษคุมขังโดยไม่จำเป็น เนื่องด้วยความเข้มงวดของตัวบทกฎหมายและแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ทำให้ถูกตีตราว่าเป็นคนมีประวัติอาชญากรรม ไม่สามารถเริ่มชีวิตใหม่ในสังคม และอาจต้องเข้าสู่วงจรของอาชญากรรมที่เลวร้ายมากขึ้น

องค์การสหประชาชาติ (The United Nations - UN) ให้ความสนใจในการแก้ปัญหายาเสพติด ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยจัดตั้งคณะกรรมการยาเสพติด (Commission on Narcotic Drugs-CND) ขึ้นในปี ๒๕๔๙ และจัดให้มีการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลก (The UN General Assembly Special Session on Drugs-UNGASS) นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำเสนอความคืบหน้าในการแก้ปัญหายาเสพติด พร้อมวิเคราะห์เสาะหาแนวทาง

การแก้ปัญหายาเสพติดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ในการประชุม UNGASS ครั้งล่าสุดระหว่างวันที่ ๑๙-๒๑ เมษายน ๒๕๕๙ ได้มีการนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี (good practice) ของประเทศสมาชิกต่าง ๆ และปรากฏว่ารูปแบบของประเทศโปรตุเกส ที่ได้ปรับนโยบายและกฎหมายในส่วนการกระทำความผิดบางอย่างเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดให้ไม่เป็นความผิดอาญา โดยใช้มาตรการทางปกครองและทางสาธารณสุขเข้ามาแทนที่ หรือที่เรียกว่า ‘decriminalization’ นั้น เป็นที่สนใจของประเทศสมาชิกอย่างมาก เพราะสามารถลดปัญหายาเสพติดและควบคุมปัญหาการเสพยาในประเทศโปรตุเกสได้อย่างเป็นที่พอใจ จึงน่าจะเป็นมาตรการที่น่าสนใจสำหรับประเทศไทยที่อยู่ระหว่างการแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการกับปัญหาผู้เสพยาเสพติด

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice-TIJ) ซึ่งเป็นสถาบันเครือข่ายสหประชาชาติด้านกระบวนการยุติธรรม เห็นว่าช่วงเวลานี้เป็นโอกาสสำคัญในการปรับปรุงนโยบายยาเสพติดให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น ประกอบกับรัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรมและสำนักงาน ป.ป.ส. อยู่ระหว่างการจัดทำร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญส่วนหนึ่งในการปรับนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดจากการใช้มาตรการที่รุนแรงกับทุกกลุ่ม ให้มีความเหมาะสม โดยแยกกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของประเทศโปรตุเกส จึงได้ดำเนินการศึกษารูปแบบของประเทศโปรตุเกส และได้จัดการเสวนาเชิงวิชาการ เรื่อง “โปรตุเกสโมเดล: กรณีศึกษาทิศทางใหม่่นโยบายยาเสพติด” ณ ห้องศาลาแดง โรงแรมดุสิตธานี กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา ซึ่งผลในเบื้องต้นที่ประชุมให้ความสนใจ บัดนี้ TIJ ได้สรุปผลการศึกษาและการระดมความคิดเห็นเบื้องต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงมีความประสงค์จะจัดเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการแก้ปัญหายาเสพติดในบริบทของประเทศไทยต่อไป

TIJ จึงขอเรียนเชิญทุกท่านเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นใน **“เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำเสนอ นโยบายยาเสพติดที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย”** (Thailand's Drug Policy Revisited) ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๙:๐๐-๑๒:๓๐ นาฬิกา ณ ห้องบอลรูม ๒-๓ ชั้น ๔ โรงแรมคอนราด กรุงเทพฯ อันจะนำไปสู่ทิศทางที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนนโยบายยาเสพติดและการร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยต่อไป
